

**Prof. dr. Igor Saksida,
Pedagoška fakulteta, UL, UP**

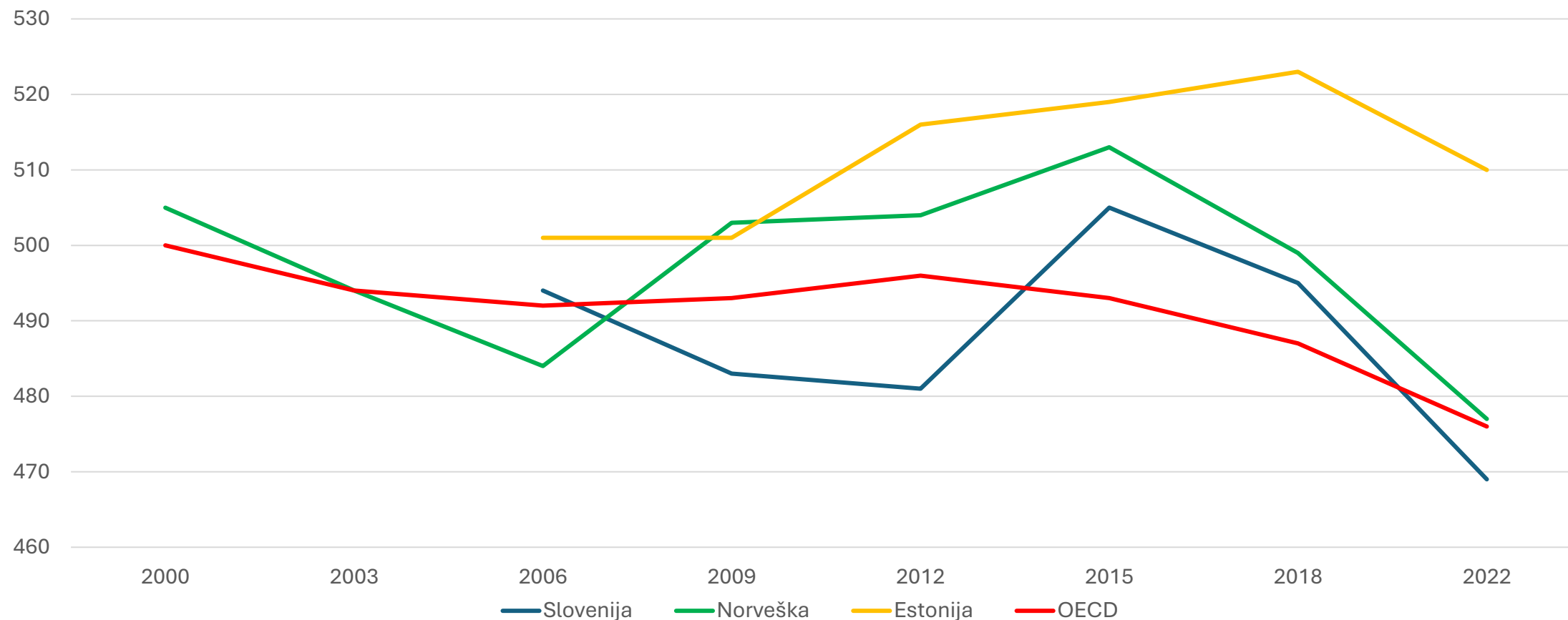

PISA – učna ura za Slovenijo

Kaj meri PISA?

- **PISA**: bralna, naravoslovna in matematična pismenost 15-letnikov (1. letnik srednjih šol in gimnazij). **Pismenost**: naloge ne ugotavljajo znanja, ki je specifično za določen šolski predmet, temveč se osredotočajo **na zmožnosti**, ki so ključne za **učinkovito delovanje v odraslem poklicnem in zasebnem življenju**. Raziskava preverja tudi **interes, strategije učenja** in **zmožnosti reševanja interdisciplinarnih problemov**.
- **Povezave z NPZ, maturo**: vpliv na izobraževanje, primerjave rezultatov, razvijanje zmožnosti za nadaljnje učenje.

Primerjalni prikaz rezultatov: PISA

Norveška: pristopi zaradi povprečnih rezultatov **že 2000:**

(1.) Naredite prostor branju: 2002–2007, tudi bralni projekti za fante, (2.) uvedba nacionalnih preizkusov branja (od 2004), (3.) medpredmetna promocija znanja o pismenosti, nov kurikulum 2006. **Ni učinkovitih kratkoročnih pristopov!**

Kaj so značilnosti uspešnih sistemov?

- **Visoka pričakovanja**: manj in bolj zmožni učenci – diferenciacija, izbirnost.
  - **Tekmovalnost** kot pozitiven pedagoški pojem.
  - Povečevanje **učinkovitosti** učenja in poučevanja med učnimi urami, dosežki naj temeljijo na **naporu**, povezovanje šole in dela.
  - **Povezovanje** motivacijskih dejavnikov in učnih strategij.
  - **Odgovornost** udeležencev in **decentralizacija** sistema, ohranitev osnovnih usmeritev in **standardov znanja**. <
- NOVI UN!**

Učenec:

- » **opredeli vlogo književne osebe (glavna ali stranska oseba),**
  - » **ubesedi svojo predstavo književne osebe, tako da navede njene značajske in druge lastnosti** ter utemelji in presoja motive za njeno ravnanje,
  - » **tvori zaokroženo besedilo o književni osebi, ki vsebuje najmanj 70 besed.**
-
- » v pesmi **najde prvine pesniškega jezika/pesniška sredstva (zamenjan besedni red, ponavljanje, zvočno slikanje/onomatopoiija, okrasni pridevek, poosebitev)**, jih **poimenuje** in pojasni njihov (estetski) učinek na bralca oz. na besedilo,
  - » **tvori asociacije ob besedi, sopomenke oz. sopomenske nize, nenavadne besedne zveze,**
  - » **tvori/oblikuje pomanjševalnice, preproste primere, besedne zveze z okrasnim pridevkom,**
  - » **predstavi, primerja in ovrednoti pesemska besedila (tema, sporočilnost, verz in kitica, ritem in rima, pesniška sredstva) v besedilu, ki obsega najmanj 100 besed.**

- Povezava (ne izključevalnost) med **notranjimi in zunanji** sistemi preverjanja in ocenjevanja znanja.
- Premik k uporabi ocenjevanja znanja učencev **za primerjavo** med šolami.
- **Mednarodna konkurenčnost** (spremembe na podlagi mednarodnih primerjav).
- Pomen izobraženega učiteljstva (in izobraževanja), »**opolnomočenje učitelja**«: avtoriteta, bralni model in visoka pričakovanja.
- Vrsta projektov za razvijanje bralne pismenosti **pri vseh predmetih**, razvijanje procesnosti učenja in poučevanja.
- Novi pristopi pri **zunanjem preverjanju**: NPZ: neznano besedilo, zahtevne naloge višjih taksonomskih ravni (primerjanje, utemeljevanje mnenja ipd.).

Vprašanja, dileme, rešitve

Temeljna načela in izhodišča razvijanja pismenosti:

- **Individualizacija in diferenciacija**, tudi za boljše bralce – **Zato: ni enotnih (samo enih) nalog, ni primerjav med različnimi učenci.**
- Nujnost diagnostičnega preverjanja znanja kot izhodišče za načrtovanje opismenjevanja.
- *Koliko knjig za domače branje v 3. razredu? Od ene knjige do desetih knjig – zakaj ne tudi več!*
- *Učenci poznajo in uporabljajo ustrezne strategije branja in učenja.*
– **Pri tem jim lahko pomagajo tudi starši – bralni zgled, spodbuda pri učenju ...**
- **Mentorji pismenosti:** zmožnosti in interesi otrok, ki jih ne smemo pretirano poudarjati, ampak jih razvijati: **otroci se učijo tudi, kar jih ne zanima!**

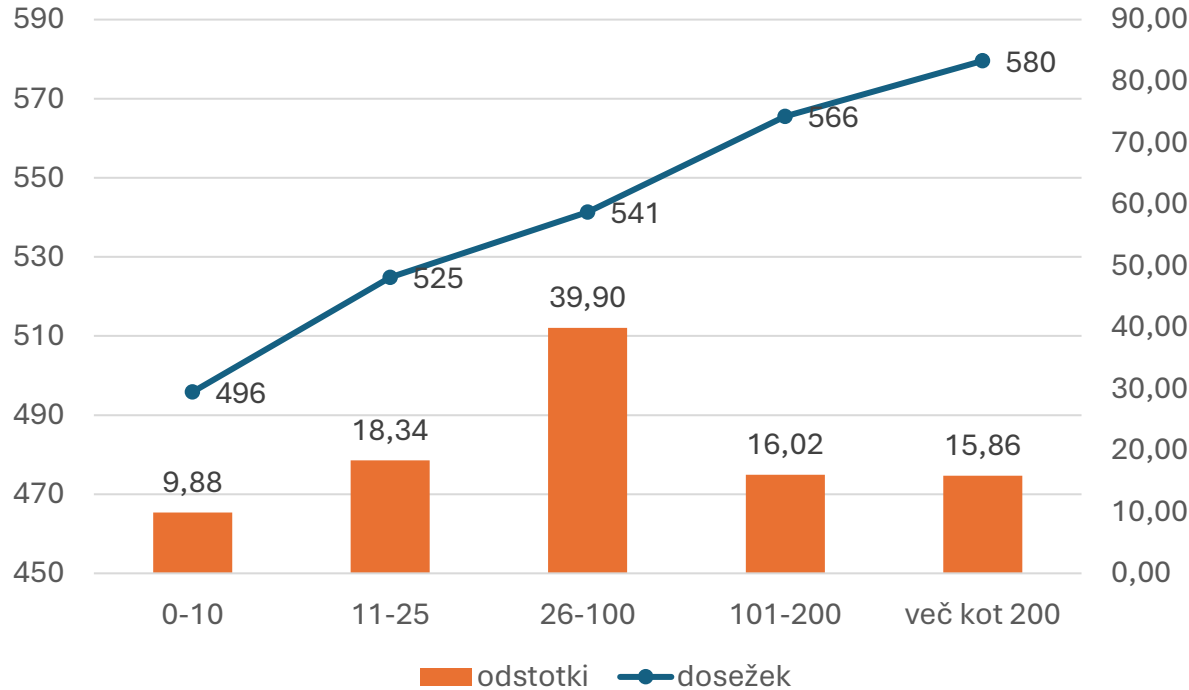
Beroči starši so bralna motivacija

- **Spremembe (slabenje) bralnih navad.** V zadnjih petih letih se je povečalo tako število nebralcev: 45 % - kar je celo 1 % več kot leta 1978.
- **Preslabo razvito družinsko branje:**
v Sloveniji otrokom doma pogosto berejo le v 29 % družinah (na Norveškem: 76 %).
- **Velikost domačih knjižnic:**
  - Slovenija je na repu razvitih držav po velikosti domačih knjižnic.
- **PIAAC 2016:** četrtna odraslih prebivalk In prebivalcev Slovenije težko razume celo preprosta besedila.

Zahtevajmo zahtevno šolo! Zakaj? SES

IJZ III

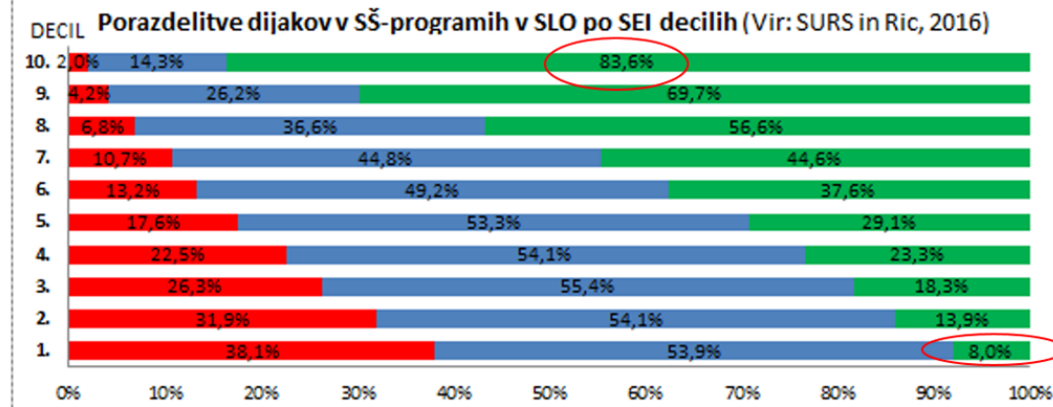

2 leti razlike pri desetih letih?

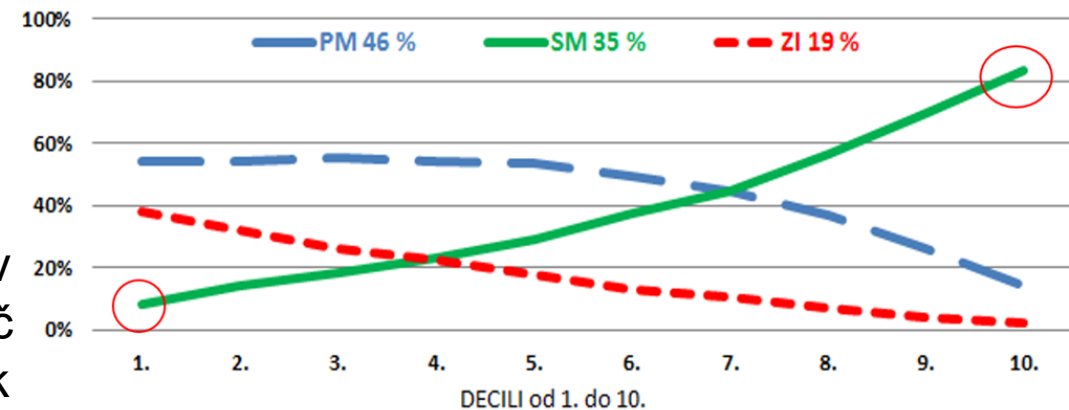
»Tako so učenke in učenci, ki imajo doma le malo knjig, v 15 letih napredovali **za 33 točk**, tisti, ki jih imajo doma več kot 200, pa **za 49 točk**. Razlika v napredku znaša 16 točk v prid otrok z višjim SES in je statistično značilna.«

Dijak iz družine s SEI v 10. decilu bo v Sloveniji z 83,6% verjetnostjo SŠ zaključil z gimnazijo (SM)

Povezava s podatki o SES (Cankar, Bren, Zupanc 2017)

Slovenski dijaki po SEI decilih v treh vrstah SŠ-programov (Vir: SURS in Ric, 2016)

Če pa je dijak iz družine s SEI v 1. decilu bo zaključil gimnazijo (SM) z 8% verjetnostjo

Učitelj (šola) kot avtoriteta

- **Prepoznavanje zmožnosti in interesov otrok in načrtovanje njihove nadgradnje:** raznovrstnost **bralnih gradiv** (ne le DZ). Pri tem starši podpirajo učitelja in se ne pritožujejo nad preobsežnimi knjigami, učbeniki ...
  - *Preveč podatkov v knjigi?* Kako naj otrok sicer izlušči bistvene podatke? **Vsega v učbeniku se ne (na)učimo.**
  - **Bralne strategije:** vprašanja in naloge ob branju **niso mučilnica**, naloge je treba rešiti (**v šoli IN doma**). Učenci branju (slovenščini) po lastnih izjavah posvečajo **malo časa**: “*skoraj vse ocene razen tiste pri matematiki spadajo na področje stališča, da domače delo jemlje le malo časa, kar verjetno pomeni, da bi učenci in dijaki lahko doma za šolo delali več*”.
- Se lahko naučim brati in pisati, če ne berem in ne pišem?**

»Ravnatelj kot pedagoški vodja je, če je potrebno, tudi dolžan zaščititi učitelja pred neupravičenimi pritiski okolja. Učitelja slovenščine še posebej, ker je v javnosti, tudi v medijih, pač še vedno pogosto prepričanje, da lahko o pouku slovenščine, ker je to materinščina, razsoja kdor koli (kar je enako, kot bi npr. o ciljih pouka biologije odločali ljubitelji narave).«

Darinka Rosc Leskovec, 2002

Naloga za UI: Nariši mi šolo, v kateri se učenci trudijo z nalogami in je učitelj avtoriteta.

**HVALA ZA
VAŠO
POZORNOST**